

2024 METŲ NACIONALINIO ATASKAITŲ RINKINIO FINANSINIO AUDITO REZULTATAI

2025 m. spalio 10 d.

Nr. FAE-7

SANTRAUKA

Audito tikslas ir apimtis

Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymais, atlikome 2024 m. nacionalinio ataskaitų rinkinio auditą.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus, kurie apima tarptautinius audito standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ (25 psl.). Ataskaitoje pateikiami tik audito metu nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl metinių ataskaitų rinkinio pareiškama audito išvadoje.

Pagrindiniai audito rezultatai

1. Reikšmingą įtaką nacionalinio metinių ataskaitų rinkinio teisingumui turėjo duomenų iškraipymai žemesniojo konsolidavimo lygio ataskaitose

Į 2024 m. nacionalinį metinių finansinių ataskaitų rinkinį įtraukti 3 233 viešojo sektoriaus subjektų duomenys. Jame išlieka reikšmingų pasikartojančių duomenų iškraipymų: nustatyta ilgalaikio turto, biologinio turto, grynojo turto, pagrindinės veiklos sąnaudų reikšmingų duomenų iškraipymų, vienuolikos subjektų duomenys į 2024 m. rinkinį neįtraukti.

Reikšmingą įtaką nacionalinio metinių ataskaitų rinkinio teisingumui turėjo nustatyti duomenų iškraipymai valstybės ir savivaldybių metinių ataskaitų rinkiniuose.

Privalomojo sveikatos draudimo ir Valstybinio socialinio draudimo fondų ataskaitų rinkiniuose nustatyti šiems fondams reikšmingi duomenų iškraipymai, susiję su neteisingu fondų gautinų sumų ir įsipareigojimų užregistravimu (1 skyrius, 10–14 psl.).

2. Teisės aktai dėl atsiskaitymo už konsoliduotojo biudžeto vykdymą rengiami

Nuo 2024 m. įsigaliojo nauja Biudžeto sandaros įstatymo redakcija, kuria įtvirtintas vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto planavimas ir tvirtinimas, apimantis valstybės, savivaldybių, valstybės socialinių fondų ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetus, eliminavus tarpusavio pervedimus. Tačiau Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme nenustatytas atsiskaitymas už minėto konsoliduotojo biudžeto vykdymą. Kad būtų išlaikyta visų lygių atskaitomybės sistema, 2024 m. Finansų ministerijai rekomendavome papildyti ataskaitas konsoliduotojo biudžeto vykdymo duomenimis. Finansų ministerija rekomendaciją planuoja įgyvendinti iki 2026-03-31.

Nuo 2023 m. nacionalinis metinių ataskaitų rinkinys papildytas suvestiniais savivaldybių biudžetų vykdymo duomenimis. Pasibaigus finansiniams metams, savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitas teikia Finansų ministerijai, kuri parengia suvestinį rinkinį. Savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitų auditus atlieka savivaldybių audito ir kontrolės tarnybos. Apibendrinti savivaldybėse atliktų auditų rezultatai rodo, kad reikšmingų klaidų savivaldybių biudžetų vykdymo ataskaitose nenustatyta (2 skyrius, 14–15 psl.).

3. Duomenys apie valstybės skolą teisingi visais reikšmingais atžvilgiais

Valdžios sektoriaus skola 2024 m. pabaigoje sudarė 29 972,4 mln. Eur, per 2024 m. išaugo 2 414,5 mln. Eur, arba 8,8 proc. Skolos ir BVP santykis padidėjo 0,9 proc. p. ir 2024 m. pabaigoje sudarė 38,2 proc. BVP. Skolos duomenys visais reikšmingais atžvilgiais teisingi.

2024 m. planuota pasiskolinti 5 967,0 mln. Eur, faktiškai pasiskolinta 5 522,3 mln. Eur. Skolindamasi 2024 m. Vyriausybė laikėsi nustatytų skolinimosi limitų.

Bendrieji principai ir apribojimai, susiję su savivaldybių skolos valdymu, nustatyti Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstituciniame įstatyme, jų vertinimą atlieka biudžeto politikos kontrolės institucija. Remiantis vertinimo duomenimis, 2024 m. visos savivaldybės laikėsi joms taikomų fiskalinės drausmės taisyklių.

2025 m. stebimi valstybės vardu prisiimamos skolos valdymo pokyčiai – jau priimti ir rengiami teisės aktai apima pagrindinius skolos valdymo klausimus, susijusius su fiskalinio tvarumo užtikrinimu, skolinimosi planavimu ir rizikų valdymu. 2025-04-30 Vyriausybė patvirtino Lietuvos vidutinės trukmės fiskalinį struktūrinį 2025–2029 m. planą, taip pat rengiamas atskiras dokumentas dėl skolos valstybės vardu valdymo. Be to, Fiskalinės drausmės įstatymo pakeitimo projekte numatyta, kad valdžios sektoriaus finansų tvarumo vertinimas būtų atliekamas reguliariai. Šie žingsniai rodo kryptingas pastangas stiprinti viešųjų finansų sistemą ir užtikrinti, kad valstybės skolos valdymas būtų grindžiamas aiškiomis taisyklėmis, ilgalaikiais tikslais ir derėtų su ES reikalavimais (3 skyrius, 15–19 psl.).

4. Reikalingi bendri rezervų sudarymo ir valdymo principai

Valstybės rezervai (Rezervinio (stabilizavimo) fondo, Valstybės socialinio draudimo fondo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo) 2024 m. padidėjo 31,6 proc. ir metų pabaigoje

sudarė 4 837,8 mln. Eur. Didžiausią (77,8 proc.) viso padidėjimo dalį sudaro Valstybės socialinio draudimo fondo rezervo prieaugis.

Pagrindinis kaupiamų valstybės rezervų tikslas – garantuoti pagrindinių viešųjų funkcijų finansavimą nenumatytais ar kritiniais atvejais ir užtikrinti valstybės finansų stabilumą. Valstybės socialinio draudimo fondo rezervas kaupiamas siekiant stabilizuoti socialinio draudimo sistemą ir kompensuoti išmokų trūkumus, kai tam neužtenka einamųjų pajamų. Nustatytas ir jo dydis – sukaupti vienu metų fondo išlaidų sumą. Privalomojo sveikatos draudimo fondo rezervas skirtas sveikatos draudimo sistemos stabilumui palaikyti, jo struktūra susideda iš pagrindinės (1,5 proc. planinių fondo pajamų) ir rizikos valdymo dalių. Vis dėlto tvari yra tik pagrindinė rezervo dalis, nes rizikos valdymo dalis gali būti naudojama einamosioms išlaidoms padengti. Rezervinis (stabilizavimo) fondas – 671,4 mln. Eur – yra pagrindinis valstybės piniginis rezervas, skirtas valstybės finansiniam stabilumui sunkmečiu užtikrinti ir specifiniams įsipareigojimams vykdyti. Fondo dydis nėra teisiškai apibrėžtas, jis apima ir rezervą radioaktyviųjų atliekų giluminiam atliekynui įrengti ir tokioms atliekoms tvarkyti. Didėjant geopolitiniam neapibrėžtumui, strateginis rezervų valdymas tampa itin svarbus siekiant užtikrinti fiskalinį atsparumą, operatyvų reagavimą į ekonominius ar saugumo iššūkius ir valstybės finansinį savarankiškumą (4 skyrius, 20–22 psl.).

Rekomendacijos

Finansų ministerijai

Atsižvelgiant į tai, kad rezervų kaupimas ir naudojimas – vienas iš įrankių valstybės finansiniam atsparumui didinti, rekomenduojame sistemaiškai peržiūrėti rezervų teisinį reglamentavimą ir nustatyti bendrus jų sudarymo ir valdymo principus sąsajoje su valstybės skolinimosi politika (4-asis pagrindinis audito rezultatas) (20–22 psl.).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (23 psl.).

Aktuali informacija apie didelės ir vidutinės svarbos valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimo būklę 2025-09-01 pateikta 2025-09-02 rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje¹ ir skelbiama atviruose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainėje <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/AtviriDuomenys>.

¹ 2025-09-02 Nr. RAE-5. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/post/3136/>.